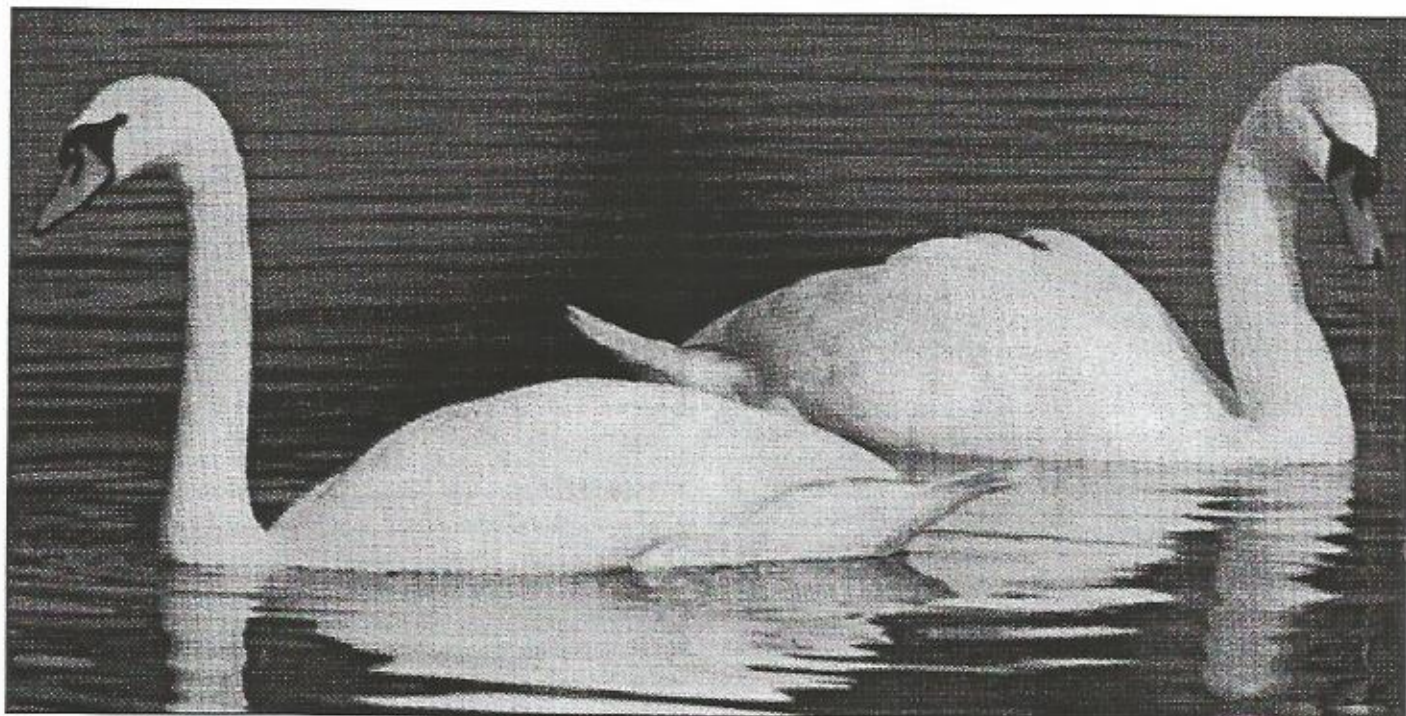

Poletjeli bijeli labudovi

Pored dosad opisane 23 vrste ptica iz reda Gušcarice (Anseriformes), porodica Patke (Anatidae) slijedi kraći prikaz preostalih sedam, koje su niz godina, sve do današnjeg vremena, opažene i bilježene na prostorima Bosne i Hercegovine.

Piše: Velid Delić

Labudovi (Cygnus)

Tri vrste gnijezde slobodno u prirodi na sjeveru evropskog kontinenta. Dvije se vrste pojavljuju i kod nas, isključivo u zimskim mjesecima.

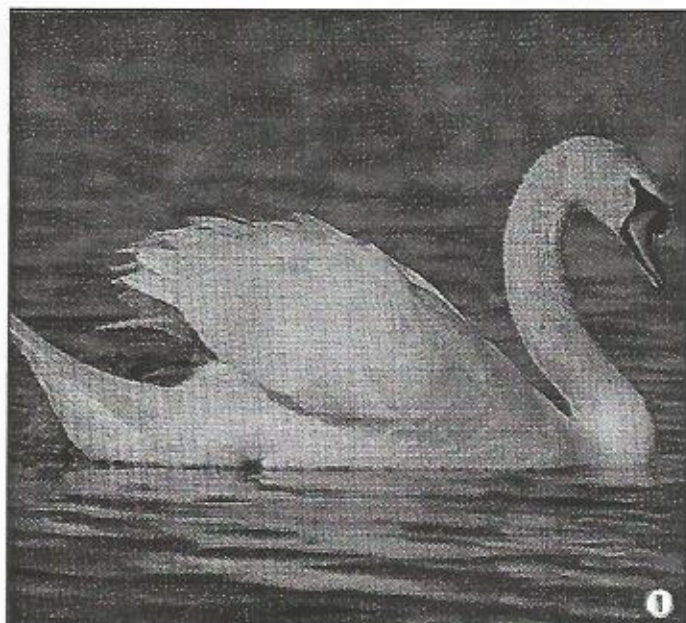
1. Crvenokljuni labud *Cygnus olor* (Gmelin) Njemački: *Hockerschwan*

Ovaj je labud zabilježen još na kraju prošlog vijeka, kao "rijedak zimski gost" u našim krajevima. Pojavljivao se samo za jakih zima, uglavnom na jugu zemlje.

U posljednje tri decenije opaža se nešto češće, obično od novembra do februara. Promatran je na Hutovom Blatu, u donjem toku Neretve i okolnim akumulacijama, na jezerima kod Livna, riječi Bosni između Žepča i Zavidovića, te Savi od Broda do Šamca. Na jednom od tih područja ulovljen je 17.11.1983. (iz jata od sedam jedinki) crvenokljuni labud

prstenovan u Poljskoj, Gdansk AP 3847.

Prema novijim podacima objavljivanim u stručnoj ornitološkoj literaturi, širenje ove vrste (na gniježdenju) proteže se i na veći dio srednje Evrope.

2. Žutokljuni labud *Cygnus cygnus* (L.) Njemački: *Singschwan*

Rjede se pojavljuje od prethodne vrste. U starijoj literaturi postoje podaci o njegovom zimovanju na Hutovom Blatu i donjem toku Neretve, te na rijekama i većim stajaćicama u unutrašnjosti zemlje.

U novije vrijeme neredovno bilježeni, bez obzira na jakost i trajanje zime. Jedan primjerak mužjaka ove vrste potiče od 12.02.1970. godine. Naden je mrtav na lokalitetu "Džemalov

vir" kod Odžaka, a nalazi se u zbirci Nedžiba Delića u Gradačcu.

Na rijeci Savi između Svilaja i Novog Grada (Odžak) zabilježeni su pojedinačni primjerci na zimovanju (februar 1983. i januar 1985), a otađa nema opažanja. Žutokljuni labud gnijezdi u tundri evropskog sjevera, a zimuje na obalama Sjevernog i Baltičkog mora, rjede u Sredozemlju i na obalama Crnog mora.

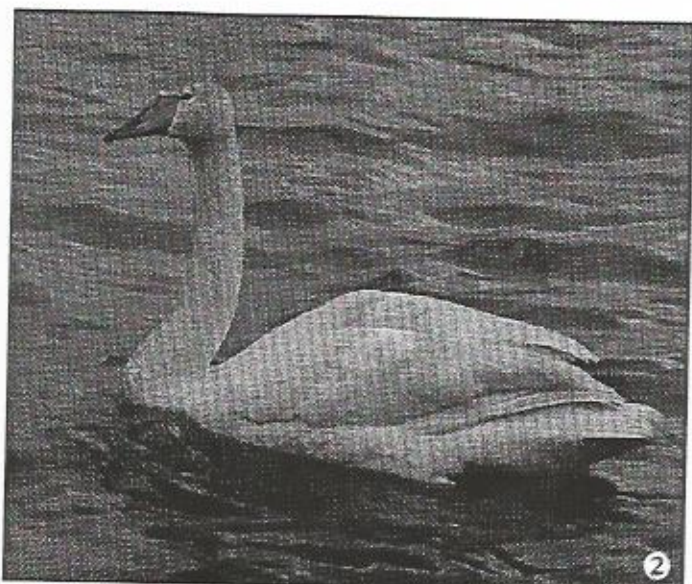
Utve (Tadorna)

Postoje dvije vrste koje gnijezde na Starom kontinentu, a katkad tokom zimskih mjeseci dolijeću u naše krajeve. Po izgledu (anatomsko-morfološkim osobinama) utve slične guskama (poluguskama) i čine prelaz ka patkama. Inače su primjetno veće od divlje patke - gluhare.

3. Zlatokrila utva *Tadorna ferruginea* (Pallas)

Njemački: *Rostgans*

U literaturi postoji samo nekoliko podataka o njenom pojavljivanju na našim prostorima. Jedan primjerak se nalazio (1963) u zbirci lovišta "Hutovo Blato" kod Čapljinine, bez datuma i drugih podataka. Prema izjavi tadašnjeg upravnika lovišta, u zbirku su pohranjivane

5. Veliki ronac
Mergus Merganser (L.)
Njemački: Gansesager

Malobrojan je i neredovan na zimovanju u unutrašnjosti, dok je nešto češći na jugu zemlje, osobito u donjem toku Neretve i kompleksu Hutovo Blato. Dolijeće u decembru, a vida se do kraja marta.

U literaturi postoje podaci o nekadašnjem gniježdenju ove vrste u centralnoj i istočnoj Bosni (Reiser, 1888. i 1908). Danas je sasvim sigurno da više ne gniježdi, jer se zbog antropološkog pritiska povukao prema sjevernom arealu. Zimuje na zapadnim i jugozapadnim obalama, rjede u zoni Sredozemlja.

6. Srednji ronac
Mergus serrator (L.)
Njemački: Mittelsager

Rjedi je na zimovanju od prethodne vrste. Pojedinačni se primjerci (ili parovi) zadržavaju od novembra do februara, na većim stajaćicama i tekućicama u čitavoj zemlji.

Gniježdi još sjevernije od prethodne vrste, a zimuje na obalama Sjevernog i Baltičkog mora, rjede u Sredozemlju.

7. Mali ili bijeli ronac -
Mergus Albellus (L.)
Njemački: Zwergsager

Ovaj ronac zimuje na vodama diljem naše domovine, ali

ptice koje su sakupljane između dva svjetska rata.

Posljednje opažanje ove vrste potiče iz 1968. godine, kad je u istom lovištu odstrijeljen jedan primjerak koji je pohranjen u ornitološku zbirku Metković.

Zlatokrila utva gniježdi na obalama jugoistočne Evrope (Grčka, Bugarska, Turska, jug Rusije). Zimuje u dolini Nila i južnoj Aziji od Perzijskog zaliva do Kine i Koreje (Makatsch 1989).

4. Morska utva
Tadorna tadorna (L.)
Njemački: Brandgans

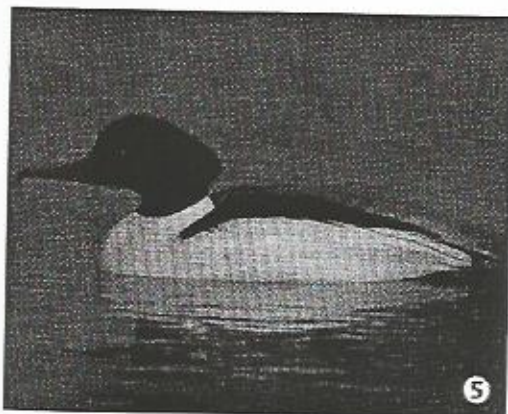
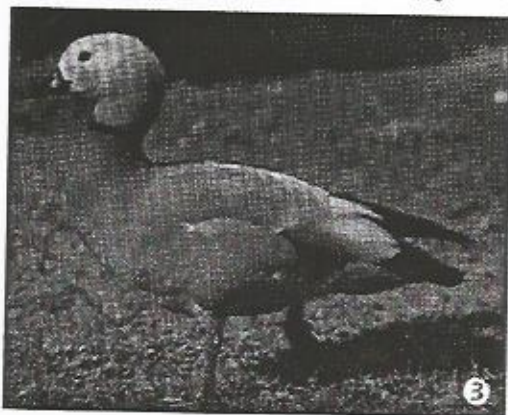
Rijetko i neredovito se pojavljuje u našim krajevima, ali nešto češće od prethodne vrste. Pojedinačni primjerci su opažani od januara do marta, ko na vodama juga tako i u unutrašnjosti zemlje.

Na rijeci Savi, kod Gornjeg Svilaja (Odžak), ulovljen je jedan primjerak (ženka) 12.02.1985. i pohranjen u zbirku M. Matanovića iz Svilaja.

Morska utva gniježdi većinom na obalama sjeverozapadne Evrope, zatim sjevernim obalama Crnog mora. Mjestimično i na manjim jezerima blizu mora i drugdje. Zimuje uglavnom na obalama zapadne i jugozapadne Evrope.

Ronci (*Mergus*)

U Evropi gniježde tri vrste, koje su na selidbi ili zimovanju zabilježene i kod nas. Veoma su privlačni a zbog kontrastnih i živopisnih boja, brzog poleta s vode uz oštar fijuk krila, oku lovca i promatrača nude ugodnu slikovitost.

je posvuda malobrojan. Dolijeće pojedinačno ili u manjim grupama (tri do pet jedinki), a zadržava se od decembra do aprila.

Gniježdarica je sjevera Skandinavije, Finske i Rusije, u biotopu malih jezera i šumskih rijeka. Gniježdo pravi u dupljama drveća, ili pod korijenjem i kamenjem. Prezimljuje na vodama srednje i južne Evrope, zapadnom Sredozemlju, a ponekad i sjevernoj Africi.